Note : **Answer any five questions.**

Q. 1 Define political culture. Discuss the main features of India's political culture. (20)

Q. 2 Examine the developmental goals of India in the post independence period. Do you think that the Nehruvian model helped in achievement of the goals. (20)

Q. 3 Analyse the main elements of the new economics policy in 1991. What were the main repurcurssions of the NEP on India's political economy? (20)

Q. 4 Discuss the role of caste in Indian politics. Is there a clear relation between caste and class in Indian politics. (20)

Q. 5 What were the main issues raised by women's movement in the post 1990 period. To what extent have the women's movement been successful in improving the legal status of women in India. (20)

Q. 6 What are the factors responsible for the rise of communalism? Do you think political parties have accentuated communal divide? Illustrate with suitable examples. (20)

Q. 7 People's movements are the result of shortcomings in governance. Do you agree with this view? Give reasons for your answer. (20)

સૂચના : પ્રશ્ન ક્રમાંક ૧ થી ૭ માંથી કુલ પાંચ પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

પ્ર. ૧	રાજકીય સંસ્કૃતિની વ્યાખ્યા જણાવી ભારતીય રાજકીય સંસ્કૃતિની પ્રમુખ વિશેષતાઓની ચર્ચા કરો.	૨૦
પ્ર. ૨	સ્વતંત્ર ભારતમાં વિકાસના લક્ષ્યોનું મુલ્યાંકન કરો. શું તમને લાગે છે કે આ લક્ષ્યો સિધ્ધ કરવામાં નહેરુના મોડેલ મદદ કરી છે?	૨૦
પ્ર. ૩	૧૯૯૧ માં નવી આર્થિક નીતિના મુખ્ય ઘટકોની સમીક્ષા કરો. ભારતીય અર્થતંત્ર ઉપર તેની અસરો શું હતી?	૨૦
પ્ર. ૪	ભારતના રાજકારણમાં જ્ઞાતિની ભૂમિકા ની ચર્ચા કરો. શું જ્ઞાતિ અને વર્ગ વચ્ચે ભારતના રાજકારણમાં કોઈ સંબંધ છે?	૨૦
પ્ર. ૫	૧૯૯૦ ના સમયથી ભારતમાં સ્ત્રી આંદોલનો દ્વારા ક્યા મુદ્દાઓ રજૂ કરવામાં આવ્યા છે? ભારતીય મહિલાઓના કાનૂની દરજ્જાને સુધારવામાં તેને કેવી સફળતા મળી છે?	૨૦
પ્ર. ૬	ભારતમાં કોમવાદના ઉદય માટે ક્યાં પરિબળો જવાબદાર છે? શું તમને લાગ છે કે રાજકીય પક્ષો કોમવાદને ભડકાવે છે? ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.	૨૦
પ્ર. ૭	શાસનની નિષ્ફળતાને કારણે પ્રજાઆંદોલનો આકાર પામે છે. શું તમે આ વિચાર સાથે સહમત છો? તમારો ઉત્તર કારણ સહિત જણાવો.	૨૦

सूचना : कोईभी पाच प्रश्न के उत्तर लिखिए.

प्र. १	राजकिय संस्कृति का अर्थ क्या है? भारत के राजकिय संस्कृतिकी प्रमुख विशेषताएँ बयान किजिए।	२०
प्र. २	भारतके स्वतंत्रापाश्चात विकासके ध्येय का विश्लेषण किजिए क्या आपको लगता है कि नेहरु प्रारुप भारतके विकासका लक्ष पानेमें कामयाब रहा?	२०
प्र. ३	१९९१ के आर्थिक नितीके तत्वोका विश्लेषण किजिए नये आर्थिक नितीने भारत ते अर्थव्यवस्थापर किये प्रमुख परिणाम स्पष्ट किजिए।	२०
प्र. ४	भारतीय राजनितीमें जाती कि भूमिकापर चर्चा किजिए क्या भारत की राजनितीमे जाती और वर्ग का संबंध है?	२०
प्र. ५	१९९० के पश्चात नारी आंदोलन ने लाए प्रमुख विषय क्या है? भारतकी नारी आंदोलन भारतीय महिलाओंके वैधानिक स्थितीमे क्या बदलाव लाएँ?	२०
प्र. ६	संप्रदायवाद के लिए कौनसे कारक जिम्मेदार है? आपको लगता है कि राजकिय दल भारतमे संप्रदायवाद को बढाव दे रहे है? उदाहरण देकर स्पष्ट किजिए।	२०
प्र. ७	शासन की नाकामयाबी की वजहसे जन आंदोलन निर्माण होते है. इस विचारसे आप सहमत हो? आपका जबाब कारण देकर स्पष्ट किजिए।	२०

सूचना : कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

प्र. १	राजकिय संस्कृतीची व्याख्या द्या. भारतीय राजकीय संस्कृतीची महत्वाची वैशिष्ट्ये लिहा.	२०
प्र. २	भारताचे स्वातंत्र्योत्तर काळातील विकासाच्या ध्येयाचे विश्लेषण करा. नेहरु प्रारुप विकासाचे ध्येय गाठण्यासाठी मदतशीर ठरेल असे आपणास वाटते काय?	२०
प्र. ३	१९९१ च्या आर्थिक धोरणाचे मुख्य घटकांचे विश्लेषण करा. नव आर्थिक धोरणचे भारतीय अर्थव्यवस्थेवर कोणते प्रमुख परिणाम झाले.	२०
प्र. ४	भारतीय राजकारणातील जातीच्या भूमिकेची चर्चा करा. भारतीय राजकारणात जात आणि वर्ग यांचा स्पष्ट संबंध आहे काय?	२०
प्र. ५	१९९० नंतर स्त्री चळवळीचे उपस्थित केलेले प्रमुख मुद्दे कोणते होते? स्त्रीचळवळ भारतात महिलांच्या कायदेशीर दर्जा सुधारण्यात कितपत यशस्वी झालेली आहे.	२०
प्र. ६	जमातवादाच्या निर्मितीस कोणते घटक जबाबदार आहेत? राजकीय पक्षांती जमातवादाला खतपाणी घातले आहे. असे आपणास वाटते काय? सोदाहरण स्पष्ट करा.	२०
प्र. ७	लोकांच्या चळवळी निर्माण होणे हे शासनाच्या अपयशामुळे होते याशी आपण सहमत आहात? आपले उत्तर योग्य उदाहणासहित लिहा.	२०